

Lebontják az átalakuló régi Tabán utolsó nagy bérházát

Bolyongás a megmaradt Tabán emlékezetes házai között

(Felvételünk a Képes Pesti Hírlapban.)

Híre terjedt, hogy bontják a Tabán utolsó házát, a budaiak nyelvén „ráctemplomnak“ nevezett görögkeleti templom mellett. A hír természetesen téves. A fővárosi ember számára ugyanis csak a lebontott és közparkká átalakított terület számított Tabánnak, ahova a pestiek nyári estéken sörözni jártak a schrammlzenés kis vendéglőbe. Tabánnak ez a része bizony eltűnt. A hegyoldalon és a hegy lábánál rügyet bontanak a fák, az apró, rozoga, időmegviselte házak helyébe létesített parkban.

Eltűnt innen az Aranykakas- meg az Aranykacsa-utca, a Kereszt-utca, a Gellérthegy-utca, Czakó-utca, Virág Benedek-utca és a Hadnagy-utca sok réges-régi háza. Nyoma sem látszik már annak, hogy merre voltak azok az utcák, amelyeken az alkonyi homályban egymásbakaroló, merengő szerelmesek bolyongtak és a régi Tabán regényességéről álmodoztak. Csak festmények és fényképek őrzik a régi Tabán egykori szépségét. Az újabb nemzedék már nem tudja, merre futott hegynek a Kőműves-lépcső és hol volt az utolsó tabáni bábsütőműhely. Tulajdonosa, *Benedek Samu* is ott pihen már azóta a temetőben. Meghalt nemsokkal azután, hogy lebontották az Attila-körut 35. számú földszintes házikót, amelyben 1867. óta volt a Várból ide leszármazott és még 1700-ban alapított bábsütőműhely.

Szomben az Attila-körut másik oldalán még állnak az újabb épületek közt maradt régi házak, *Tabán* nem tűnt még el teljesen és nem egyszer felvetődött a kérdés, mi lesz a sorsa annak a néhány réges-régi háznak, amit a Műemlékek Országos Bizottsága mint műemlékjellegű épületet tart nyilván. A Döbrentei-tér és az Attila-körut sarkán bontják most azt a négyemeletes bérházat, amely — mint újabban épült — nem tartozott már a lebontott Tabán régi háziköv közé. A nagy bérpalota valósággal eltakarta Tabán sok apró, ódon házát. Csattognak a csákányok, hordják a téglát, követ, gerendát és a ráctemplom mellől rövidesen eltűnik ez az oda nem illő saroképület. Ezen a területen a hegyoldal és az Attila-körut között csak egy épület áll, mint a városrendezés nagy kérdőjele: a közpark közepén a *Bethlen-udvar*. A főváros már évekket ezelőtt terveket dolgoztatott ki Tabán dunafelöli részének rendezésére is és az újabb kisajátítási tervek mellett a főváros igyekezik megvásárolni az eladásra kerülő épületeket. Az Attila-körut, Döbrentei-tér és Döbrentei-utca sarokszögében állott rozoga háztömböt évekket ezelőtt lebontották és a helyén kis park díszel. A régi Tabán egy része azonban még változatlanul áll ódonbáju regényességében és itt még mindig rejtélyesnek látszó átjárók és utcaközök lepik meg a régi kövek világának bolyongóit.

A most csákány alá került modern bérházal szomben ott szerénykedik az Attila-körut 50. számú egyemeletes, kis, régi sárga ház, falán a tábla, mely szerint itt székel az első kerületi iparoskör. Nem messze innen nevezetes épületek állnak a törpe lakóházak között. Irodalomtörténeti emlékmű, műemlékként nyilvántartott épület az Apród-utca 10. számú, kiugró dombra épült egyemeletes házikó: itt lakott

Virág Benedek, a költő, aki száz évnél régebben porlad a hajdani tabáni temetőben. Vajjon meddig állhat még helyén a többszázéves ház, amelyről *Kosztolányi Dezso* verset írt. Keskeny, homályos feljártat kölépcsőkkel vezet fel a 2-es számú lakásba. A plébániatemplom felé eső legszélső, egyablakos szoba volt *Virág Benedek* otthona. Itt élt szerzetesi szegénységben, 1810 óta, itt fogadta *Kazinczy Ferenc*, *Dugonits András*, *Horváth István*, majd az akkori fiatalok: *Vörösmarty Mihály*, *Bajza József*, *Toldy Ferenc* látogatását. Itt is halt meg, 1930. január 23-ikán. 1880 óta emléktábla jelöli meg a házon *Virág Benedek* emléket. Kétoldalt hervadt babérkoszorú csüng a márványlap mellett. A szomszédban van a régi, szép tabáni plébániatemplom, amelyben nem egyszer misézett *Virág Benedek* . . . Szomben a legendáshírű, régi Szarvas-téri ház — most Szebenye Antal-tér 1 —, a kapu fölött a *futószarvas dombormű*ével, amelyről a tér egykori nevét kapta. Az Apród-utca és Váralja-utca tele régi apró házakkal. A plébániatemplom mögött az Attila-körut 40. és 42. számú épület közt nagyon keskeny utcaköz szalad le a *Döbrentei-utca*ba, a *Hegedüs-köz*, amelyet leginkább csak a Tabán öslakói meg — a levélhordók ismernek. Am nemcsak utcaköz, különös átjáró is összeköti e dombrészt a mélyenfekvő, egykor árvízszújtotta *Döbrentei-utca*val az Apród-utca 10. számú ház galambducos, petróleumlámpás udvarából három udvaron keresztül zengző lépcsők vezetnek le a *Döbrentei-utca* 9. számú házba.

Itt is áll egy műemlékjellegű épület, a *Döbrentei-utca* 15. számú kétemeletes, erkélyes, empire-stilusú kis bérház, amely a XVIII. század közepéből maradt itt. Falán a legrégebb budapesti emléktábla: egy vörös márványlap, mely az 1775-iki árvíz magasságát jelöli, latin, magyar és német nyelven. Fölötte az 1838-iki árvíz márványlapja, magyar és szerb szöveggel.

Valahányszor a csákányok megcsendülnek Tabán házai között, Buda régmúltjának rajongói, meg Tabán öreg lakói elmélázva gondolnak arra, mi lesz ezeknek a háznak a sorsa, mikor hordják el a régi köveket. A regényes Tabán eltűnt, de néhány emlékezetes épület még őrzi Buda múltját, a hajdani rácváros romantikáját.

Tamás Ernő.

P. H.
1938 III. 31